

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 3/2025 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Jenni Rantio, liikenne- ja viestintäministeriö
- liikenneneuvos Veli-Matti Syrjänen, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Mariia Suominen, oikeusministeriö
- rekisteripäällikkö Sari Laitakari, Oikeusrekisterikeskus
- yksikönpäällikkö Aino Still, Liikenne- ja viestintävirasto
- toimitusjohtaja Tero Lausala, Autoalan Keskusliitto ry
- edunvalvontajohtaja Ari Herrala, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- toiminnanjohtaja Ari Maskonen, Suomen Sopimuspälokuntien Liitto ry
- järjestöpäällikkö Aleksi Peurala, Suomen Sopimuspälokuntien Liitto ry
- toiminnanjohtaja Björn Ziessler, Yksityisten Katsastustoimipaikkojen Liitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- valtiovarainministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ajoneuvolakia, rikosrekisterilakia, ajoneuvojen katsastustoiminnasta annettua lakia, ajoneuvojen yksittäishyväksynnän järjestämisestä annettua lakia ja liikenteen palveluista annettua lakia.

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2025 vp

Ajoneuvolakiin ja rikosrekisterilakiin lisättäisiin autojen ja niiden perävaunujen EU-puiteasetusta täydentävä sääntely menettelystä, jolla riippumattomille ajoneuvojen huolto- ja korjaamotoimijoille myönnetään hyväksyntä ja näiden työntekijöille lupa saada tietoja ajoneuvojen turvatekijöistä. Laeissa säädettäisiin kansallisesta menettelystä, jolla hyväksyntää ja lupaa hakevat toimijat sekä heidän työntekijänsä voivat näyttää toteen EU-sääntelyn edellyttämän vaatimuksen puhtaasta rikosrekisteristä.

Liikenteen palveluista annettuun lakiin ehdotetaan EU-sääntelyn täytäntöön panemiseksi muutoksia maanteiden henkilö- ja tavaraliikenneluvan haltijan pitämiseen riskiyrityksenä sekä hyvämaineisuuden arviointiin.

Lisäksi esityksellä muutettaisiin ajoneuvojen katsastustoiminnasta annettua lakia ja ajoneuvojen yksittäishyväksynnän järjestämisestä annettua lakia niin, että Liikenne- ja viestintävirasto saisi oikeudet tarkistaa toimijoiden taustat tehokkaalla tavalla rikosrekisterin lisäksi myös sakkorekisteristä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.5.2025.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) EU-sääntelyn asetukset edellyttävät, että ajoneuvovalmistajat luovuttavat riippumattomille huolto- ja korjaamotoimijoille ajoneuvojen turvallisuuden kannalta kriittistä tietoa (RMI-tiedot). Riippumattomien toimijoiden tulee sertifioitua (ns. SERMI-sertifiointi) asetusten vaatimusten mukaisesti, jotta ne voivat edellä mainittuja tietoja saada. Edellytyksenä sertifiointille on, että toimija ja toimijan työntekijä täyttää vaatimuksen puhtaasta rikosrekisteristä. SERMI-sertifiointi edistää ajoneuvon turvatekijöihin liittyvien tietojen luovuttamista koskevan menettelyn turvallisuutta. Sertifiointi asettaa sen alaisille töille tiukat kriteerit, velvoittaen korjaamo- ja huoltamotoimijat vastuulliseen toimintaan ja osoittamaan sitoutumista jatkuvaan parantamiseen. Se voi olla myös kaupankäynnin ehto joissain tapauksissa.

(2) Suomessa SERMI-sertifiointi otettiin käyttöön 1.2.2024 ja sertifiointit ovat saadun selvityksen mukaan käynnistyneet hyvin. Maaliskuun alussa 2025 SERMI-sertifioituja yrityksiä on valiokunnalle toimitettujen tietojen mukaan Suomessa 105 ja sertifioituja henkilöitä noin 300.

(3) Valiokunta toteaa, että lakimuutoksen pääasiallinen vaikutus on, että autojen ja niiden perävaunujen EU-puiteasetuksen mukainen hyväksyntä- ja lupaprosessi on jatkossa turvallisempi ja varmistaa aukottomammin, etteivät rikollista taustaa omaavat tahot pääse käsiksi ajoneuvon turvatekijöitä koskeviin tietoihin.

Rikosrekisteritiedot

(4) Asiantuntijakuulemisessa valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että muissa rikosrekisteritietojen luovuttamiseen liittyvissä tilanteissa rikosrekisteriotteeseen merkitään tarkemmin

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2025 vp

säädetyksi vain tietyt rekisteriin merkityt rikokset tai työnantajalla taikka hyväksynnän tai luvan myöntäjällä on mahdollisuus harkita, mikä merkitys rikosrekisterimerkinnällä on työssä aloittamisen taikka luvan myöntämisen tai hyväksynnän antamisen kannalta.

(5) Liikenne- ja viestintäministeriö on todennut, että vaatimus puhtaasta rikosrekisteristä tulee suoraan sovellettavasta EU-asetuksesta (niin kutsuttu autojen ja niiden perävaunujen puiteasetus, (EU) 2018/858). Esityksen valmistelussa on arvioitu, että asetus ei jätä liikkumavaraa säätää kansallisesti siitä, mitkä teot rikosrekisteriotteelle merkittäisiin tai mikä merkitys rikosrekisterin merkinnöillä on EU-asetuksessa säädetyssä lupa- ja hyväksyntämenettelyssä.

Työsuojelu

(6) Työsuojeluviranomainen on suhtautunut myönteisesti esitettyihin muutoksiin. Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvonnasta ja viranomaisten työnjaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (276/2022) 3 §:n 2 momentissa säädetään työsuojeluviranomaisen tehtäväksi valvoa tieliikenteen sosiaalilainsäädännön noudattamista yrityksissä. Työsuojeluviranomainen on nähnyt valvonnan tehokkuuden kannalta erittäin tärkeänä, että työsuojeluviranomaisen yritystarkastuksilla havaitsemat rikkomukset siirtyvät osaksi yritysten riskiluokittamista sekä hyvämaineisuuden arviointia. Tämä edellyttää työsuojeluviranomaisen mukaan, että työsuojeluviranomaisen laatimat asiakirjat (tarkastuskertomukset) huomioidaan osana näitä prosesseja.

Sopimuspalokuntien pelastusautot

(7) Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry on asiantuntijakuulemisessa lausunut esitysluonnokseen alun perin sisältyneestä sopimuspalokuntien pelastusautoja koskevasta ehdotuksesta. Alkuperäisen ehdotuksen mukaan pelastusauto olisi jatkossa ollut myös sopimuspalokunnan käytössä oleva M- tai N-luokan avolava-auto. Tällaiset sopimuspalokunnan pelastusautot eivät kuitenkaan olisi muiden pelastusautojen tavoin olleet vapaita auto- ja ajoneuvoverosta, minkä takia esitykseen sisältyi myös auto- ja ajoneuvoverolain muutosesitykset. Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry on esityksen käsittelyn yhteydessä ehdottanut valiokunnalle antamassaan lausunnossa, että sopimuspalokunnan hallinnassa saisi olla samat pelastusautot kuin muilla pelastustoimen toimijoilla ja samoin verotuin. Liitto esittää, että sopimuspalokuntien hankintamahdollisuuksien parantamiseksi ajoneuvolain 30 §:n pelastusauton määritelmää yksinkertaistettaisiin ja laajennettaisiin alkuperäistä ehdotusta enemmän. Ajoneuvolain 30 § tulisi liiton mukaan muuttaa koskemaan kaikkia pelastusajoneuvoja ilman omistaja- tai haltijapohjaisia rajauksia. Vähintään miehistöauton paikkalukua tulisi muuttaa.

(8) Liikenne- ja viestintäministeriö on todennut, että ehdotus päätettiin poistaa esityksestä jatkovalmistelussa ja siirtää toiseen hankkeeseen, koska asiaan liittyvät veronäkökohdat vaativat muita lakiehdotuksia pidemmän valmisteluajan. Esityksen muilla lakiehdotuksilla on umpeutuneista EU-määräajoista johtuen tiukka voimaantulotavoite.

(9) Jatkovalmistelussa tulee liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan ottaa lähtökohdaksi selvittää verovapauden laajentaminen uusiin avolavatyyppeihin pelastusautoihin. Asia liittyy myös pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan, jonka mukaan sopimuspalokuntien asema ja toimintakyky turvataan. Ministeriö on jo esittänyt sisäministeriölle, että asia lisät-

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2025 vp

täisiin sisäministeriössä käynnissä olevaan pelastuslain uudistamishankkeeseen. Tämä on perusteltua muun muassa siksi, että alkuperäinen ehdotus ajoneuvolain 30 §:n muuttamisesta on tullut sisäministeriöltä. Tämän vuoksi valiokunta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää,

että sisäministeriö varmistaa verovapauden laajentamisen uusiin avolavatyyppeihin pelastusautoihin hallitusohjelman mukaisesti sopimuspalokuntien aseman ja toimintakyvyn turvaamiseksi.

Voimaantulo

(10) Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota lakien pikaisesti esitettyyn voimaantuloon. Kuultuaan liikenne- ja viestintäministeriötä valiokunta pitää 1.6.2025 perusteltuna voimaantuloajankohtana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 3/2025 vp sisältyvät 1.—5. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että sisäministeriö varmistaa verovapauden laajentamisen uusiin avolavatyyppeihin pelastusautoihin hallitusohjelman mukaisesti sopimuspalokuntien aseman ja toimintakyvyn turvaamiseksi.*

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2025 vp

Helsingissä 27.3.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jouni Ovaska kesk
varapuheenjohtaja Timo Furuholm vas
jäsen Pekka Aittakumpu ps
jäsen Marko Asell sd
jäsen Heikki Autto kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Anna-Kristiina Mikkonen sd
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Pinja Perholehto sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker